

שאלות הנוגע לאמירה לנכרי בשבת - שיעור 444

- I. **לטלטל המנורה מהשלחן ע"י נכרי** עיין ברמ"א (רע"ו - ג) דמותר לומר לא"י לילך עמו ליטול נר דלוק כבר הואיל ואינו עושה רק טלטול הנר בעלמא ואין להתיר אלא לבני תורה דילמא אתי למיסרק ולהקל יותר (מ"ב כ"ט) וטעם ההיתר משום דהישראל יכול לטלטלו ע"י שינוי דלא גזרו טלטול ע"י שינוי (ש"ח - ח) ולכן אינו אסור לטלטל המנורה ע"י אמירה לנכרי שהוא עצמו יכול לטלטלו בשינוי
- II. **להדחת הרצפה** עיין בכף החיים (של"ז - כ"ח) דאפילו אם סוחט הנכרי הבגד שמנגב הרצפה מהמים שכולע כדי שיחזור ויקלוט עוד אין איסור בדבר דהנכרי אדעתיה דנפשיה קעביד דיכול להדיח במככדת שאינו בולע ועוד כתב שמוטב שיהיו הנשים שוגגין ולא מזידין ואם היה הרצפה מלוכלך מאוד שיהיה שם אורחים או חשש משרצים יש להתיר ועיין במלכים אמניך (ו - הערה ג) דאם דרך ההיתר קשה לנכרי לא נחשב הדבר לאפשר בדבר היתר א"כ אין להתיר בעניינינו וצ"ע דמהאג"מ (ד) אין משמע כן רק דמותר בכל אופן
- III. **להדחת כלים** עיין במ"ב (תנ"ט - ל"ה) דהדחת כלים הוי שבות וע"י נכרי הוי שבות דשבות ושרי רק במקום מצוה ויש מתירים משום דהאיסור משום טירחת ישראל ומשום טירחת נכרי לא גזרו (תשובות והנהגות ח - רכ"ג)
- IV. **שיפתח קופסא סגורה** יש מקילים דאעפ"י שיפתח כדרכו בחול מאחר שבידו לפתחו דרך קלקול שהרי היהודי יכול ג"כ לעשות באופן זה וע"ע באג"מ (ד - קי"ט - ה) דנכרי שפתח קען אם לצורך הישראל לאכול יש לאסור מ"מ הוא עצמו כתב דמותר לת"ח בצינעא לצורך אורחים ויש לחלק אם יש צריך גדול דוקא מותר
- V. **להוביל תינוק בעגלה לבית הכנסת** כדי שאשתו יכולה להיות בשבע ברכות עיין במלכים אמניך (י - ח) שהביא הגרי"ד מבריסק דהא מותר לומר לנכרי להביא מרה"י לרה"י דרך רה"ר דקי"ל דרה"י לרה"י דרך רה"ר פטור מה"ת והוי אמירה לנכרי במלאכה דרבנן ואף אם הנכרי עומד לפוש ברה"ר מ"מ הוא לא ציוה לנכרי שיעמוד לפוש ואינו מעצם השליחות ועוד כתב שגם הראב"ה (שו"ע שכ"ה - י) סבר דכשאפשר בהיתר ליכא איסור אמירה לנכרי ולכן ברה"ר דיכול להביא ע"י מחיצות בנ"א מותרת האמירה לנכרי ועוד יש לצרף דעת הבעל העיטור שהביא הרמ"א (רע"ו - ז) להתירא וכ"כ באשל אברהם מבוטשאטש (ש"ז - ה) דכיון שאפשר לתקן העירוב ע"י עניבה ממילא אין איסור ע"י נכרי בקשר גמור
- VI. **להסיר הכסם מבגדו** שהוא בושה גדולה ללבשו ואין לו אחר וצריך להיות בין האנשים עיין בשער הציון (שכ"ז - ז') דמותר לקטום הקיסם ביד כדי לחצות בו שינוי דביד הוי שבות ע"י ישראל ומותר לכבוד הבריות וכ"ש בנ"ד דהוי שבות ע"י נכרי ועיין בכף החיים (ש"ז - י') שהביא השו"ת שואל ומשיב באחד שנכנס בליל יוה"כ לבית הכסא עם הקיטיל ונטנף בצואה והתיר שם לכבסו כיוה"כ ע"י נכרי ומדברי השואל ומשיב משמע דגם לתפור בגד שנקרע באופן שאין לו אחר וצריך להיות בין האנשים דהוא בזיון גדול דמותר ועיין עוד במ"ב (ש"ז - ל"ו) ובשער הציון (מ"ד) דדוקא שבות דשבות מותר לכבוד הבריות ואפשר דשם לא היה בזיון גדול

VII. להדליק אור חשמל בחדרי קטנים בני חינוך שהם צריכים לאור ללמוד יש מתירים לומר לקטן שהוא יאמר לנכרי עיין בבה"ל (ש"מ"ג) שהביא רבינו עקיבא איגר שיכול לספר לקטן איסור דרבנן בידיים לצורך הקטן שאף הגדול יהנה מכך ולכן אמירה לנכרי הוא קיל טפי מהוצאת הקטן את חפצו דרך כרמלית שהתיר הגרע"א ועוד יש לצרף את שיטת בעל העיטור הסובר דלצורך מצוה מותר לישראל עצמו לומר לנכרי ויותר טוב לומר לנכרי שברצונו לכבד הנכרי ביין שרף ודברים אחרים ובאופן זה עושה אדעתיה דנפשיה

VIII. לפתוח המזגן האויר עיין באג"מ (יו"ד ג - מ"ז - ז) דאפילו דרך רמיזה הוי פשוט וברור דאסור ולא דמי לאומר לנכרי שהנר אינו מאיר יפה (מ"ב ש"ז - ע"ו) דהתם יכול לקרוא בשעת הדחק שיש לו אור בחדר משא"כ כאן אין לו אויר קר בחדר

IX. לפתוח הברז של מים חמים או הבקבוק שיש בו טבעת שנפסק בפתירתו אין לאסור דהוי פ"ר ע"י נכרי שמותר וראיה מתנור בית החורף (הל"ג - ה) וכ"כ האג"מ (ז - ס"ח) בענין פתיחת המקרר שיש בו אור שיש להתיר ע"י נכרי וזה כהמג"א (רע"ז - ז) והמג"א (ש"ד - ה) ודלא כהט"ז (הל"ג - ה) שאוסר ואפשר אף להרמ"א אין להתיר רק על איסור דרבנן וע"ע במ"ב (רע"ו - ל) דבנר של שמן נכון להחמיר שלא לומר לנכרי שילך עמו במרוצה כי אי אפשר שלא יתקרב עי"ז השמן לפתילה ואפשר משום שהוא פ"ר ע"י איסור דאורייתא כהרמ"א ודלא כהאג"מ שפסק כהמג"א וע"ע במלאכים אמניך (י - הערה כ"ד) שהוא מפרש הענין באופן אחר לגמרי ואין דבריו מוכרחים ואבאר

X. לכבות הגאז בשבת עיין בשו"ע (ש"ד - כ"ה) דנכרי שבא לכבות א"צ למחות דאדעתיה דנפשיה עביד אבל אמירה אסור אפילו בדליקה וכ"ש בנ"ד ויש מתירין דהוי רק גרמא ע"י נכרי (מלאכים אמניך ו - ז) ויש אוסרים דהוי בכלי של ישראל ובביתו ואבאר

XI. לחמם המקוה אסור ומ"מ נהגו להתיר והנח להם וסמכו על הר"ן בשם בעל העיטור ועיין באג"מ (ה - קכ"ו) אודות המקוה ברוסיה בימי הגזרה שהתיר לטבילת נשים אף כשהוחמו ע"י ישראל במזיד אך פסק שלא תשהה שם להנאתה

XII. להוביל חולה ששוחרר מבית חולים במכונית הביתה עיין באג"מ (ה - קל"ז) דאין בנסיעה במכונית כשהנהג נכרי חילול שבת ממש לכן אם אין לו כל אפשרות להשאר שם והוא בגדר חולה שאין בו סכנה מותר לו לנסוע עם הנכרי בשבת לביתו וכתנאי שאין לו מקום אחר להיות שם סמוך לבית החולים אמנם יולדת שהולכה לבית חולים ופסקו הציירים עיין בשו"ת שרגא המאיר (ד - ל) שאסור לה לשוב ע"י נהג נכרי אפילו אם אין זה נוח לה להשאר בבית חולים ורק אם א"א להשאר בבית חולים מותר ולענין ילדה קטנה שרגלה התנפחה ולא יכולה ללכת אם מותר להזמין מכונית עם נהג נכרי כתב המלאכים אמניך (ה - הערה ע"ז) שיותר טוב לשאת אותה דרך שינוי או אפילו בלא שינוי בכרמלית אם שייך ההיתר דהחי נושא את עצמו (אם יכולה ללכת בקושי) דע"י מכונית יש זלזול שבת יותר ולי נראה דהאג"מ כתב דאין איסור כל כך להיות בקאר ולכן אפשר דיותר טוב במכונית וצ"ע אם שבות דשבות ע"י ישראל יותר קל מאמירה לנכרי בדאורייתא וראיה מבעל העיטור דיותר קל ואבאר ועיין במ"ב (תל"ט - ז) דלעבור הנהר בספינה ע"י נכרי יש מחלוקת אם מותר לצורך מצוה מ"מ בספינה האיסור רק מדרבנן והמכונית הוי מדאורייתא וצ"ע